

Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu historia i społeczeństwo dla klasy
VI szkoły podstawowej,
do programu nauczania DKOS –4014-35/02
Wiesława Surdyk-Fertsch i Bogumiła Olszewska

Dział programu	Cele ogólne	Proponowany temat jednostki metodycznej i treści programowe	Wymagania podstawowe konieczne (K) i podstawowe (P) Uczeń:
Rozdział I: Stary i Nowy Świat	Przedstawienie przyczyn i skutków odkryć geograficznych	1. Wielcy podróżnicy i odkrywcy - Przyczyny odkryć geograficznych - Wielcy odkrywcy i ich podróże (wybrane przykłady) - Skutki odkryć geograficznych	- definiuje pojęcie: karawela - określa datę odkrycia Ameryki (1492 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wymienia wynalazki w dziedzinie żeglugi, które umożliwiły podejmowanie dalekich wypraw - wskazuje na mapie kierunki podróży znanych odkrywców - wymienia odkryte przez nich lądy lub nowe szlaki i wskazuje je na mapie
	Zapoznanie z ideologią odrodzenia i przedstawienie najważniejszych dokonań w tym okresie	2. Nowa epoka – odrodzenie - Humanistyczne spojrzenie na człowieka i otaczający go świat - Ideał człowieka odrodzenia - Renesansowa radość życia - Wynalazek druku i jego rola w upowszechnianiu kultury	- definiuje pojęcie: odrodzenie, renesans - wskazuje na mapie Włochy - wymienia Włochy jako „kolebkę renesansu” - wymienia wybitnych przedstawicieli renesansu: Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika - określa czas trwania epoki renesansu (XVI wiek) i potrafi zaznaczyć go na taśmie chronologicznej - wymienia zmiany, jakie zaszły w życiu codziennym ludzi renesansu
	Omówienie cech sztuki renesansu i przedstawienie jej wybitnych twórców	3. Wśród wielkich twórców doby renesansu - Sztuka renesansu - Realizacja założeń renesansu w sztuce i literaturze (wielcy artyści renesansu i ich dzieła) - Zabytki architektury renesansu	- charakteryzuje postaci: Leonarda da Vinci, Michała Anioła - wymienia przykłady dzieł Leonarda da Vinci, Michała Anioła - wskazuje przykłady świadczące o geniuszu myśli Leonarda da Vinci - na podstawie podanego materiału ilustracyjnego rozpoznaje zabytki sztuki renesansowej - wymienia wybitnych twórców włoskiego renesansu

	Ukazanie przyczyn powstania ruchu reformacyjnego oraz zmian, jakie spowodował w Kościele katolickim	4. Reformacja. Nowe oblicze Kościoła - Sytuacja w Kościele Katolickim na początku XVI wieku - Protest Marcina Lutra - Powstanie wyznań protestanckich - Reforma Kościoła Katolickiego w XVI wieku i kontrreformacja	- definiuje pojęcia: reformacja, kontrreformacja - charakteryzuje postać Marcina Lutra - wskazuje Niemcy jako ojczyznę ruchu reformacyjnego - określa datę wystąpienia Lutra (1517 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek jawnych działań reformacyjnych - wymienia wyznania powstałe na skutek reformacji - wymienia kraje, w których narodziły się wyznania protestanckie - wskazuje na mapie państwa objęte ruchem reformacyjnym
Rozdział II: Polska „złotego wieku”	Zapoznanie z najważniejszymi wydarzeniami za panowania ostatnich Jagiellonów oraz przedstawienie rozwoju kultury renesansowej w Polsce	1. Na dworze Zygmunta - Zakończenie problemu krzyżackiego – hołd pruski - Unia lubelska w 1569 roku - Renesansowy dwór ostatnich Jagiellonów	- definiuje pojęcia: hołd pruski, unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów, arrasy - charakteryzuje postaci: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta - wymienia wybitnych twórców renesansu polskiego (Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego) - wskazuje na mapie: Kraków, Lublin, Prusy Książęce - określa daty: hołdu pruskiego (1525 rok), unii lubelskiej (1569 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia główne postanowienia unii lubelskiej - korzystając z mapy wymienia państwa sąsiadujące z Rzeczypospolitą Obojga Narodów
	Przedstawienie stanów społecznych w Rzeczpospolitej w XVI-XVIII wieku	2. Społeczeństwo polskie w XVI wieku - Stany społeczne w Polsce XVI-XVIII wiek - Szlachta i jej pozycja w państwie - Położenie mieszczan i chłopów	- definiuje pojęcia: stan społeczny, magnateria, szlachta - wymienia nazwy stanów w Polsce XVI-XVIII wieku - charakteryzuje zajęcia poszczególnych stanów społecznych - wskazuje herby szlacheckie jako symbole rodu

	Przedstawienie zasad sprawowania władzy w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku	3. Kto rządził w Polsce XVI-XVIII wieku - Zasady sprawowania władzy w Polsce XVI-XVIII wieku - Sejm walny - Sejmiki ziemskie - Urzędnicy królewscy i zakres ich obowiązków	- definiuje pojęcia: sejm walny, hetman, - charakteryzuje skład sejmu walnego (również na podstawie schematu) - wymienia najważniejszych urzędników królewskich - omawia zasady sprawowania władzy w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku
	Zapoznanie z zasadami wolnych elekcji oraz ukazanie ich skutków	4. Na elekcyjnym polu - Wolna elekcja - Obowiązki władców elekcyjnych - Pierwsi królowie elekcyjni - Panowanie Stefana Batorego	- definiuje pojęcie: wolna elekcja - wymienia przyczyny wolnych elekcji - wskazuje na mapie Inflanty - określa datę pierwszej wolnej elekcji (1573 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wymienia dwóch pierwszych królów elekcyjnych w Polsce: Henryka Walezego i Stefana Batorego
Rozdział III: Wpływy wojen XVII wieku	Przedstawienie przyczyn i skutków wojen polsko-szwedzkich w XVII wieku oraz najważniejszych wydarzeń z czasów potopu szwedzkiego (1655-1660)	1. Pod dowództwem Stefana Czarnieckiego - Przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją - Najazd Szwedów na Polskę w latach 1655-1660 - Postawa społeczeństwa polskiego wobec najazdu - Skutki wojny	- definiuje pojęcie: potop szwedzki - charakteryzuje postać Stefana Czarnieckiego - uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą - określa czas trwania: potopu szwedzkiego (1655-1660) oraz datę pokoju w Oliwie (1660) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej - wymienia najważniejsze wydarzenia z czasów „potopu”, m.in. obronę Jasnej Góry - wskazuje na mapie: Częstochowę, Inflanty - wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano „potopem”
	Przedstawienie przyczyn, przebiegu i skutków wojen polsko-tureckich w 2. połowie XVII wieku	2. O zwycięstwach Jana III Sobieskiego - Przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją - Najazd Turków na Polskę w 2. połowie XVIII wieku i jego skutki - Odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego	- definiuje pojęcia: islam, husarz - charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego - określa daty: bitwy pod Chocimiem (1673 rok), odsieczy wiedeńskiej (1683 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia skutki wojen z Turcją - podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń - wskazuje na mapie Wiedeń

	Ukazanie wpływu wojen XVII wieku na sytuację społeczeństwa polskiego i funkcjonowanie państwa	3. Skutki wojennej pożogi - Państwa, z którymi Polska walczyła w XVII wieku - Skutki wojen XVII wieku - Sytuacja polityczno-gospodarcza kraju w końcu XVII wieku i na początku XVIII wieku	- wymienia wiek XVII jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą - wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku - wymienia skutki wojen w XVII wieku, np. zniszczenie kraju, straty terytorialne
	Zapoznanie z ideologią sarmatyzmu i sposobem życia szlachty polskiej w XVII wieku i 1. połowie wieku XVIII	4. Jedz, pij i popuszczaj pasa - Życie szlachty w XVII/XVIII wieku - Sarmatyzm - Oświata w końcu XVII wieku i na początku XVIII wieku	- charakteryzuje zajęcia szlachty - opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII wieku - charakteryzuje szkolnictwo w Polsce na przełomie XVII i XVIII wieku
	Ukazanie cech charakterystycznych architektury i sztuki barokowej	5. Architektura i sztuka baroku - Cechy charakterystyczne stylu barokowego - Elementy wyposażenia wnętrz (budowli sakralnych) - Malarstwo baroku - Najpiękniejsze zabytki architektury barokowej w Polsce	- definiuje pojęcia: barok, kontrreformacja - określa czas trwania epoki baroku (XVII wiek) i potrafi zaznaczyć go na taśmie chronologicznej - wymienia cechy charakterystyczne stylu barokowego - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym
Rozdział IV: W obronie upadającej Rzeczypospolitej	Zapoznanie z ideologią oświecenia i przedstawienie najważniejszych dokonań tego okresu	1. Pochwała nauki i rozumu - Ideologia oświecenia - Wybitni myśliciele doby oświecenia Trójpodział władzy według Monteskiusza - Najważniejsze dokonania naukowe - Architektura doby oświecenia	- definiuje pojęcia: oświecenie, klasycyzm - określa czas trwania epoki oświecenia (XVIII wiek) i potrafi zaznaczyć go na taśmie chronologicznej - wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i w Europie - wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia (np. piorunochron, maszyna parowa) - charakteryzuje styl klasycystyczny - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym

	Ukazanie sytuacji Rzeczypospolitej w 1. połowie XVIII wieku oraz działań zmierzających do uzdrowienia gospodarki i oświaty	2. Jak skutecznie naprawić Rzeczypospolitą - Rzeczypospolita w 1. połowie XVIII wieku - Rozwój oświaty w 2. połowie XVIII wieku - Przemiany gospodarcze w 2. połowie XVIII wieku - Ingerencja państw ościennych i I rozbiór Polski	- charakteryzuje postać: Stanisława Augusta Poniatowskiego - określa datę pierwszego rozbioru Polski (1772 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wskazuje na mapie zasięg I rozbioru - wymienia państwa, które dokonały I rozbioru i wskazuje je na mapie - wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII wieku
	Przedstawienie celów obrad Sejmu Wielkiego oraz jego reform	3. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja - Cel obrad Sejmu Czteroletniego (1788-1792) - Stronnictwa sejmowe - Reformy Sejmu Wielkiego - Konstytucja 3 maja 1791 roku	- definiuje pojęcie: konstytucja - określa datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 rok) oraz czas trwania Sejmu Wielkiego (1788-1792 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego - wymienia zmiany, jakie zakładała Konstytucja 3 maja
	Ukazanie walki Polaków o zachowanie niepodległości kraju w latach 1792-1795	4. W obronie konstytucji i Rzeczypospolitej - Konfederacja targowicka - Wojna polsko-rosyjska i II rozbiór Polski - Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Polski - Najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku	- charakteryzuje postać: Tadeusza Kościuszki - określa daty: II rozbioru Polski (1793 rok), insurekcji kościuszkowskiej (1794 rok), III rozbioru Polski (1795 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego w 1794 roku - wymienia przyczyny upadku powstania kościuszkowskiego - wymienia państwa, które dokonały II i III rozbioru Polski
Rozdział V: Walka o niepodległą Rzeczypospolitą	Zapoznanie z działalnością Polaków zmierzającą do odzyskania niepodległości w oparciu o napoleońską Francję	1. Za Twoim przewodem złączym się z narodem - Przyczyny emigracji po upadku Rzeczypospolitej - Wojny Napoleona we Włoszech z zaborcami Polski - Legiony Polskie we Włoszech. - Utworzenie Księstwa Warszawskiego	- definiuje pojęcie: emigracja - charakteryzuje postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, - wymienia przyczyny tworzenia polskich oddziałów zbrojnych u boku Napoleona Bonaparte - wskazuje na mapce Reggio, Włochy, Francję, Księstwo Warszawskie

	<p>Przedstawienie sytuacji w Królestwie Polskim w latach 1815-1831</p>	<p>2. Bohaterowie nocy listopadowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sytuacja polityczna i gospodarcza w zaborze rosyjskim - Działalność opozycji legalnej i nielegalnej - Wybuch powstania listopadowego w 1830 roku. - Postawa społeczeństwa polskiego wobec szansy na odzyskanie niepodległości - Skutki powstania i jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie: Królestwo Polskie - opowiada o wydarzeniach nocy listopadowej 29/30 XI 1830 roku - wskazuje na mapie Królestwo Polskie - określa datę wybuchu powstania listopadowego (1830 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - podaje przyczyny wybuchu powstania listopadowego - przedstawia skutki powstania listopadowego
	<p>Ukazanie przyczyn i okoliczności wybuchu powstania styczniowego oraz zapoznanie ze skutkami polskich powstań narodowych</p>	<p>3. Wśród partyzantów i spiskowców</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cele działalności spiskowej po upadku powstania listopadowego - Sytuacja polityczna w Królestwie Polskim w 2. połowie XIX wieku - Wybuch powstania styczniowego w 1863 roku - Partyzancki charakter walk powstańczych - Skutki i znaczenie powstania 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie: emisariusz - określa datę wybuchu powstania styczniowego (1863 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - przedstawia zadania emisariuszy - wymienia najważniejsze przyczyny wybuchu powstania styczniowego - wymienia przyczyny upadku powstania styczniowego - omawia skutki powstania styczniowego
	<p>Przedstawienie działań rządów państw zaborczych wobec ludności polskiej w 2. połowie XIX wieku</p>	<p>4. Pod trzema zaborami</p> <p>Położenie ludności polskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - w zaborze rosyjskim - w zaborze pruskim - w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: rusyfikacja, germanizacja - wymienia przyczyny walki zaborców (rządu rosyjskiego i pruskiego) z Kościołem katolickim - wskazuje przyczyny antypolskiej polityki władz rosyjskich i pruskich

	<p>Ukazanie walki Polaków o zachowanie tożsamości narodowej w 2. połowie XIX wieku</p>	<p>5. W obronie kultury i języka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praca organiczna - Walka o polskość <ul style="list-style-type: none"> a) w zaborze rosyjskim b) w zaborze pruskim - Rola literatury w walce o polskość - Romantycy i pozytywiści 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie: tajne nauczanie - charakteryzuje postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego - wymienia najwybitniejszych twórców literatury doby romantyzmu (Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki) i pozytywizmu (Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz) - wymienia kompozytorów i malarzy, którzy odegrali ważną rolę w kształtowaniu postaw patriotycznych Polaków (np. Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Jan Matejko)
<p>Rozdział VI: Postępowy wiek XIX</p>	<p>Ukazanie XIX wieku jako czasu wielkich wynalazków i przemian jakie spowodowały one w życiu ludzi</p>	<p>1. Czasy nowych odkryć i wynalazków</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój cywilizacyjny a życie codzienne społeczeństw w XIX wieku - Wielkie wynalazki i ich wpływ na życie ludzi w XIX wieku - Wynalazki w służbie człowieka - Maria Skłodowska-Curie 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać: Marii Skłodowskiej-Curie - podaje przykłady zmian, jakie zaszły w życiu codziennym ludzi w XIX wieku - wymienia wynalazki, które wpłynęły na rozwój cywilizacji XIX wieku - potrafi zaznaczyć na taśmie chronologicznej wiek XIX
	<p>Przedstawienie okoliczności powstania nowych grup społecznych w XIX wieku oraz istniejących między nimi różnic i konfliktów</p>	<p>2. Przemiany społeczne w XIX wieku</p> <ul style="list-style-type: none"> - Powstanie nowych grup społecznych - Warunki pracy i życia robotników - Konflikty społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: kapitalista, robotnik, strajk, związki zawodowe - wymienia nowe w XIX wieku grupy społeczne (właściciele fabryk i robotnicy) i przedstawia istniejące między nimi różnice - charakteryzuje sytuację robotników w XIX wieku (praca kobiet i dzieci, warunki mieszkaniowe, brak ubezpieczeń) - opowiada o sposobach spędzania wolnego czasu przez ludzi w XIX wieku
	<p>Ukazanie przemian w kulturze oraz w życiu codziennym przełomu XIX i XX wieku</p>	<p>3. Kultura przełomu XIX i XX wieku</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przemiany w architekturze i sztuce - Czas wolny – nowe rozrywki - Nowe źródła informacji - Moda przełomu wieków XIX i XX 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe źródła informacji w XIX wieku - wskazuje literaturę, prasę i sztukę jako źródła przekazu informacji o nowych stylach, wydarzeniach i ideach - na przykładach wskazuje możliwości spędzania czasu wolnego w XIX wieku - podaje przykłady nowości kulinarnych w XIX wieku

Rozdział VII: Ku niepodległej Rzeczypospolitej	Przedstawienie przyczyn I wojny światowej oraz charakteru działań militarnych w czasie jej trwania	1. I wojna światowa - Przyczyny i wybuch I wojny światowej w 1914 roku - Strony konfliktu - Charakter działań wojennych	- określa daty: wybuchu I wojny światowej (1914 rok) oraz podpisania zawieszenia broni (11 XI 1918 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia strony walczące w I wojnie światowej - wskazuje na mapie państwa walczące w I wojnie światowej i tereny najważniejszych walk - wymienia nowe rodzaje broni użyte na frontach I wojny światowej
	Ukazanie wpływu I wojny światowej na sytuację w Europie tuż po jej zakończeniu	2. Europa po I wojnie światowej - Zakończenie I wojny światowej w 1918 roku i jej skutki - Traktat wersalski i jego postanowienia - Zmiany terytorialne w Europie po I wojnie światowej	- określa datę podpisania traktatu wersalskiego (1919 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wskazuje tragiczne konsekwencje konfliktów wojennych dla ludności cywilnej - wymienia państwa przegrane i zwycięskie w I wojnie światowej - wymienia skutki działań wojennych - podaje cel obrad konferencji pokojowej w Paryżu
	Przedstawienie okoliczności odrodzenia się niepodległego państwa polskiego w latach 1918-1921	3. U progu niepodległości - Polacy na frontach I wojny światowej - Odzyskanie niepodległości – 11 listopada 1918 roku - Walka o granice II Rzeczypospolitej	- definiuje pojęcia: powstanie wielkopolskie, powstania śląskie - charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego - określa datę odzyskania niepodległości przez Polskę (11 IX 1918 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - wskazuje na mapie tereny Polski, o które toczyły się walki w latach 1918-1921 - wymienia osoby zasłużone dla odzyskania niepodległości - wyjaśnia genezę obchodów Święta Niepodległości 11 listopada - wymienia najważniejsze wydarzenia związane z kształtowaniem się granic II Rzeczypospolitej
	Przedstawienie obszaru i ludności II Rzeczypospolitej oraz jej sukcesów	4. Trudności w scalaniu nowego państwa - Obszar i ludność państwa polskiego - Różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich poszczególnych zaborów - Pierwsze sukcesy odrodzonego państwa	- definiuje pojęcie: II Rzeczypospolita - wskazuje na mapie obszar państwa polskiego po ostatecznym ustaleniu granic oraz sąsiadów II Rzeczypospolitej - charakteryzuje strukturę narodowościową społeczeństwa II Rzeczypospolitej - podaje przykłady trudności, jakie wystąpiły w scalaniu II Rzeczypospolitej

	Ukazanie 20-lecia międzywojennego jako czasu wielkich odkryć i przemian kulturowych	5. Nowiny i nowinki 20-lecia międzywojennego - Przemiany w kulturze - Odkrycia naukowe - Przemiany w życiu codziennym	- podaje przykłady wynalazków i odkryć z okresu międzywojennego - potrafi zaznaczyć na taśmie chronologicznej okres 20-lecia międzywojennego - wymienia przykłady bohaterów literatury dziecięcej z okresu międzywojennego
Rozdział VIII: Świat w czasie II wojny światowej	Przedstawienie dyktatury w ZSRR, Niemczech i we Włoszech jako formy sprawowania władzy zagrażającej pokojowi na świecie	1. Nad Europę nadciąga widmo wojny - Dyktatura formą sprawowania władzy - Dyktatorskie rządy w Niemczech, Włoszech i ZSRR - Polityka Niemiec i ZSRR zagrożeniem dla światowego pokoju	- definiuje pojęcie: dyktatura - charakteryzuje postaci: Józefa Stalina, Adolfa Hitlera, Benito Mussoliniego - wskazuje na mapie państwa europejskie (Niemcy, Włochy, ZSRR), w których władzę sprawowano za pomocą dyktatury - wymienia metody, za pomocą których dyktatorzy utrzymywali posłuch społeczeństwa
	Ukazanie II wojny światowej jako konfliktu o charakterze totalnym	2. II wojna światowa wojną totalną - Przyczyny i wybuch II wojny światowej w 1939 roku - Strony konfliktu oraz zasięg działań wojennych - Wojna totalna – sposoby prowadzenia walki - Najnowsza technika w służbie wojny - Zakończenie wojny w 1945 roku	- określa daty: wybuchu II wojny światowej (1 IX 1939) oraz zakończenia II wojny światowej w Europie (8 V 1945 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - wymienia strony walczące w II wojnie światowej - wskazuje cel utworzenia koalicji antyhitlerowskiej - wskazuje na mapie członków koalicji antyhitlerowskiej - wskazuje na mapie miejsce zakończenia II wojny światowej w Europie
	Przedstawienie polityki okupantów na ziemiach polskich w latach II wojny światowej	3. Polityka okupantów na ziemiach polskich - W obronie kraju – wrzesień 1939 roku - Pod rządami okupantów - Wojenne losy Polaków i Żydów	- określa daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939 rok) oraz agresji ZSRR na Polskę (17 IX 1939 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej daty agresji niemieckiej i radzieckiej na Polskę - wskazuje na mapie kierunki niemieckich i radzieckich uderzeń na Polskę we wrześniu 1939 roku - podaje przykłady bohaterskiej postawy żołnierzy polskich we wrześniu 1939 roku - wskazuje na mapie miejsca pamięci narodowej w swojej okolicy

	Przedstawienie metod i form walki Polaków z okupantem w czasie II wojny światowej	4. Postawy i działania Polaków w czasie okupacji <ul style="list-style-type: none"> - Walka zbrojna z okupantem - Walka cywilna z okupantem - Postawy Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: walka zbrojna, walka cywilna, Armia Krajowa - wyjaśnia, dlaczego Polacy podejmowali różne formy walki z okupantem - podaje przykłady walki cywilnej i walki zbrojnej - określa datę wybuchu powstania warszawskiego (1 VIII 1944 rok) i potrafi zaznaczyć ją na taśmie chronologicznej - opowiada o postawach Polaków w czasie okupacji
	Przedstawienie udziału Polaków w walkach na frontach II wojny światowej	5. Polacy poza granicami kraju <ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie wojska polskiego poza granicami kraju - Walki Polaków poza granicami kraju (u boku aliantów na różnych frontach II wojny światowej) <ul style="list-style-type: none"> a) na froncie zachodnim b) na morzach c) na froncie wschodnim 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać: gen. Władysława Sikorskiego - wymienia najważniejsze bitwy, w których udział brały polskie jednostki - omawia na przykładach bohaterską postawę żołnierzy polskich - wymienia sposoby upamiętniania postaw bohaterskich żołnierzy (np. przez nadawanie imion ulicom, szkołom, drużynom harcerskim)
Rozdział IX: Nowe oblicze powojennego świata	Przedstawienie przyczyn i okoliczności podziału Europy na dwa wrogie bloki po zakończeniu II wojny światowej	1. Europa podzielona <ul style="list-style-type: none"> - Rozłam wśród sojuszników - Nowe sojusze wojskowe - Niebezpieczeństwo wybuchu wojny 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia państwa europejskie, które należały do bloku państw demokratycznych i socjalistycznych - charakteryzuje sytuację w powojennym świecie jako zagrażającą pokojowi - wymienia ZSRR i Stany Zjednoczone jako państwa dążące do przejęcia wiodącej pozycji w polityce światowej
	Przedstawienie obszaru i ludności powojennej Polski oraz scharakteryzowanie ustroju i trudności dnia codziennego w PRL	2. W powojennej Polsce <ul style="list-style-type: none"> - Obszar i sąsiedzi powojennej Polski - Odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych - Sposób sprawowania władzy w Polsce - Problemy dnia codziennego mieszkańców kraju 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać prymasa Stefana Wyszyńskiego - podaje przykłady trudności dnia codziennego w PRL - wskazuje na mapie obszar Polski po II wojnie światowej - wymienia państwa sąsiadujące z Polską - omawia zniszczenia wojenne kraju

	<p>Omówienie przyczyn i sposobów walki Polaków o przemiany demokratyczne w kraju</p>	<p>3. Walka o życie w demokratycznej Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - Społeczeństwo uciemiężone - W walce o swobody demokratyczne - Stan wojenny w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie: stan wojenny - charakteryzuje postaci: papieża Jana Pawła II, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego - określa daty: strajków robotniczych oraz porozumień sierpniowych (1980 rok) oraz wprowadzenie stanu wojennego (13 XII 1981 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej - podaje przykłady wystąpień społeczeństwa polskiego przeciwko władzy komunistycznej
	<p>Przedstawienie okoliczności narodzin nowej demokratycznej III Rzeczypospolitej</p>	<p>4. Narodziny III Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postanowienia „okrągłego stołu” - Narodziny III Rzeczypospolitej - Europa w 1989 roku 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie: III Rzeczpospolita - określa daty: zniesienie stanu wojennego (1983 rok), obrady „okrągłego stołu” (1989 rok), wyborów do parlamentu (1989 rok) i potrafi zaznaczyć je na taśmie chronologicznej rok 1989 - wskazuje na mapie państwa, w których dokonały się demokratyczne zmiany w 1989 roku
	<p>Przedstawienie Unii Europejskiej jako związku państw Europy</p>	<p>5. Droga do wspólnej Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ku wspólnej Europie - Unia Europejska i cele jej działania - Starania Polski o członkostwo w Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: Unia Europejska (UE), traktat z Maastricht, euro - określa daty: utworzenia UE (1 I 1993 rok) oraz przyjęcia Polski do UE (1 V 2004 rok) i potrafi zaznaczyć na taśmie chronologicznej daty: utworzenia UE, przyjęcie Polski do UE - omawia symbolikę i walutę UE - wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej
	<p>Ukazanie różnych zagrożeń istniejących we współczesnym świecie oraz organizacji niosących pomoc ludziom na terenach zagrożonych</p>	<p>6. Wybrane oblicza współczesnego świata</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prawa człowieka we współczesnym świecie i ich respektowanie - Pomoc potrzebującym. Organizacje i ich działalność - Tolerancja - Własna tożsamość 	<ul style="list-style-type: none"> - zna organizacje humanitarne: Czerwony Krzyż, Czerwony Półksiężyc - potrafi wskazać cele działania UNCEF - potrafi podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie - potrafi wymienić organizacje zajmujące się walką o prawa człowieka - potrafi wyjaśnić konieczność niesienia pomocy potrzebującym, rozpoczynając działania od najbliższego środowiska